

SMITTEVERN-NYTT

FAGLIG FORUM FOR HELSESYKEPLEIERE
SOM ARBEIDER MED SMITTEVERN OG ANDRE INTERESSERTE

Årgang 22, nummer 3

September 2024

MPOX – MKOPPER – APEKOPPER SAMME SAK

14. august 2024 erklærte [WHO Mpox](#) som en folkehelsekrise av internasjonal bekymring eller PHEIC som er WHO's høyeste form for varsling. Den kunngjøres når sykdommer sprer seg på en ny eller uvanlig måte, og er rettet mot å stimulere internasjonalt samarbeid og finansiering for å takle et utbrudd.

Apekopperviruset er et orthopoxvirus som forårsaker apekopper (Mpox), en sykdom med symptomer som ligner på kopper, men mindre alvorlig. Mens kopper ble utryddet i 1980, fortsetter apekopper å forekomme i land i Sentral- og Vest-Afrika. Siden mai 2022 er det også rapportert om tilfeller fra land uten tidligere dokumentert apekoppoverføring utenfor den afrikanske regionen. To distinkte klader av apekopperviruset er identifisert: Klade I (tidligere kjent som Kongobassenget (sentralafrikansk) kladen og klade II (den tidligere vestafrikansk klade). Nå er også klade Ib identifisert utenfor Afrika.

Det finnes ingen vaksine spesifikt mot mpox, men vaksine mot kopper har vist seg å kunne gi beskyttelse. En tredjegenasjons koppervaksine (Imvanex/Jynneos), som har mindre bivirkninger enn tidligere vaksiner, er godkjent for bruk mot forebygging av mpox. Vaksinen beskytter sannsynligvis mot alvorlig sykdom, men beskyttelsen svekkes trolig noe over tid. Det kommer også rapporter internasjonalt om at vaksinerte personer har blitt smittet og utviklet symptomer. Kilde: [FHI Smallpox and mpox \(orthopoxviruses\): WHO position paper, August 2024](#)

Stigmatising people because of a disease is never ok.

Anyone can get or pass on monkeypox.
Together, we can end this outbreak.

NY KORONAVAKSINE HØSTEN 2024

Ny oppdatert COVID-19 vaksine er nå tilgjengelig med [Comirnaty JN.1](#) som ble [godkjent av EU-kommisjonen](#) 27. juni 2024. Vaksinen kan settes fra 6 måneder til 4 år med 3 doser pr hetteglass som må fortynnes. Vaksinen for aldersgruppe 5-11 år har 6 doser pr hetteglass ingen fortyning og den siste vaksine er for aldersgruppen 12 år og eldre. SYSVAK-kode CJNO1.

I dette nummeret:

1. Mpox, Ny koronavaksine, Borreliose, Denguefeber
2. Podcast toxoplasmose, Vestnil feber i Europa, Hdir og tuberkulose, Kondomets historie.

BORRELIOSE – LYME BORRELIOSE

Er fortsatt den vanligste vektorbårne infeksjonen på den nordlige halvkule. Ixodes flåtten overfører vanligvis smitten til mennesker og dyr. Flåtten må forbli festet i 36-48 timer før de kan overføre bakteriepatogenet. Borrelia burgdorferi, Flåtten bærer bakteriepatogenet i mellomtarmen, translokerer dem fra tarmen til spyttkjertelen og overfører dem til menneske gjennom bitt. Det finnes ulike flått typer som overfører borreliose.

Ixodes scapularis er hovedvektor i det nordøstlige og sentrale USA og Canada. Ixodes pacificus er mer vanlig på Stillehavskysten. I Europa er det Ixodes ricinus som er hovedvektir mens vektiren i Asia er taiga-flåtten, Ixodes persolcatus. Vil du vite mer om borreliose og de ulike flåttene, symptomer og behandling se [her](#) (Kilde Medscape)

VLA15 fra [Valneva](#) og Pfizer er den mest avanserte vaksine-kandidaten mot borreliose som for tiden er i klinisk utvikling. Med forbehold om positive fase 3-data, tar Pfizer sikte på å sende inn en biologisk lisenssøknad til Food and Drug Administration og søknad om markedsføringstillatelse til European Medicines Agency i 2026.

Les mer om fase 2 studiet av VLA15 vaksinen i The Lancet [https://www.thelancet.com/article/S1473-3099\(24\)00175-0/abstract](https://www.thelancet.com/article/S1473-3099(24)00175-0/abstract)

DENGUE FEBER - TRENGER DU MER KUNNSKAP?

Den vanligste arbovirale sykdommen hos mennesker, dengue, overføres av mygg av slekten Aedes, som er vidt distribuert over subtropiske og tropiske områder i verden. Den globale forekomsten av dengue har økt dramatisk de siste årene, med Verdens helseorganisasjon (WHO) som dokumenterer en tidobling av rapporterte tilfeller, fra 500 000 til 5,2 millioner. Opptil halvparten av verdens befolkning er i faresonen for dengue i tropiske, subtropiske og etter hvert som klimaet endrer seg, mer tempererte områder av verden. Verdensomspennende forekomst av dengue har vært den høyeste som er registrert i 2024, og doblet 2023-raten i Amerika; i USA har Puerto Rico blitt satt under en folkehelsekrise. En pasient kan også bli smittet av forskjellige typer til forskjellige tider, samt oppleve reinfeksjon.

Er du forberedt på å identifisere, håndtere og behandle denguefeber så vel som dens mer alvorlige varianter? [Ta denne korte quizen for å finne det ut.](#) (Kilde Medscape)

AKTUELL NETTSTEDER

- Folkehelseinstituttet www.fhi.no
- NSF's landsgruppen av helsesykepleiere www.sykepleierforbundet.no
- The International Union Against Tuberculosis and Lung Disease (The Union) www.theunion.org
- WHO's disease outbreak news www.who.int/csr/don/en/
- The International Society of Travel Medicine (ISTM) www.istm.org
- FIRM Norge <https://firmnorge.org/>
- Norsk forum for smittevern i helsetjenesten www.smittevernforum.no

AKTIVITETSKALENDER 2024

SMITTEVERN

- 30. oktober – 1. november Vaksine- og smitteverndager 2024. Arr. [FHI fysisk og digitalt](#)
- 15. – 16. oktober Smittevernforums årskonferanse 2024. Bergen. Arr: [Smittevernforum](#)

REISEMEDISIN / VAKSINASJON

- 3. september FHI webinar serie om vaksinasjon fra klokken 12:00-13:00. Webinarene tas opp slik at de kan også sees i etterkant. Arr. [FHI](#)
- 16. – 17. oktober Digitalt kurs i reisemedisin Arr. [FIRM](#)
- 30. oktober – 1. november Vaksine- og smitteverndager Arr. [FHI fysisk og digitalt](#)

TUBERKULOSE

- 12. – 16. november, The Union World Conference on Lung Health 2024, Indonesia, Bali. Arr: [The Union](#)

MIGRASJONSHELSE

Faglig forum for helsesykepleiere som arbeider med smittevern

Ønsker du å få tilsendt Smittevern-nytt? Send en e-post til redaktøren:

mone.kildal@bga.oslo.kommune.no

ISTM PODKAST TRAVEL UNRAVELLED

International Society of Travel Medicine (ISTM) har kommet med egen podcast. Episode 4: [Human toxoplasmosis from swimming with the Amazon's pink dolphins?](#) Omtrent to milliarder mennesker rundt om i verden er rammet av toksoplasmose, en parasittsykdom som vanligvis skyldes eksponering for katteavføring. (De fleste av de smittede har ingen symptomer.) Så er det mulig at den brasilianske reisende fikk toksoplasmose fra de rosa delfinene i Amazonas-elven?

VESTNIL VIRUS SMITTE I EUROPA VIA MYGGSTIKK

[ECDC](#) melder om at det i år per 31 juli 2024 har åtte land i Europa rapportert om 69 lokalt ervervede humane tilfeller av WNV-infeksjon (West Nile Virus). Tilfeller ble rapportert av Hellas (31), Italia (25), Spania (5), Østerrike (2), Ungarn (2), Serbia (2), Frankrike (1) og Romania (1). Hellas (5), Italia (2) og Spania (1) rapporterte åtte dødsfall. Gitt de gunstige værforholdene for WNV-overføring i Europa, forventes ytterligere menneskelige tilfeller i løpet av de kommende ukene og månedene.

WNV overføres ved myggstikk. Smitte er vanligst blant fugler, men også mennesker og pattedyr kan bli smittet. Omtrent 80 % av infeksjoner hos mennesker har ingen symptomer. De fleste tilfeller hos mennesker oppstår mellom juli og september, når mygg er aktive. WNV har en bred geografisk sirkulasjon i Europa på grunn av en overflod av [Culex pipiens-myggen](#) som er ansvarlig for spredningen av WNV. Denne myggarten er hjemmehørende i Europa og finnes i hele Europa.

Omtrent 20 % av WNV-infeksjoner hos mennesker kan forårsake West Nile-feber, preget av symptomer som hodepine, ubehag, feber, oppkast og tretthet. Mindre enn én prosent av infeksjonene kan gi alvorlig sykdom som påvirker nervesystemet. Les mer om sykdommen på [FHI](#)

HELSEDIREKTORATET NYE ARBEIDSOPPGAVER

[Myndighetsoppgaver knyttet til tuberkulose og sekretariat for tuberkulosekomiteen flyttes til Helsedirektoratet.](#) Helsedirektoratet fastsetter hvilke land som ansees å ha høy forekomst av tuberkulose etter tuberkuloseforskriften § 3-1. Oversikten over land er inntil videre tilgjengelig på FHIs nettsider. Sammen med FHI vurderer Helsedirektoratet hvilket tuberkulose-innhold som skal flyttes til [helsedirektoratet.no](#).

KONDOMETS HISTORIE – FRA TARMER TIL LATEX

Smittetallende på kjønnsykdommer øker i et urovekkende tempo. Ingen kan si at nordmenn har ligget på latsida etter pandemien. For etter en kraftig nedgang i kjønnsjukdommer i 2020 og 2021 har det blitt verre enn noen gang. Kondomet er upopulær blant norske menn. Til sammen 45 prosent av norske menn mellom 18 og 49 [misliker kondom ifølge en undersøkelse utført av NRK](#)

Per 02.09.2024 er det i [MSIS](#) meldt 2007 tilfeller av gonoré, 161 syfilis, 5 Mpox, 179 HIV,

[Se NRKs presentasjon om kondomets historie](#) som tar oss tilbake til opprinnelsen til rundt 1200 f.Kr med gamle hulemalerier i Frankrike, via skilpaddeskall, dyretarmer til latex og gummi kondomet.